

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ

ΘΣΕ

κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 27850/03)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

21 Ιουνίου 2007

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 21.6.2007

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση

ΘΣΕ

κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, πρόεδρο,

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία Ν. ΒΑΙΙĆ,

Κύριο Α. ΚΟΒΛΕΡ,

Κύριο Κ. ΗΑΙΥΕΥ,

Κύριο Δ. ΣΠΙΕΛΜΑΝΝ,

Κύριο Σ.Ε. ΙΕΒΕΝΣ, δικαστές,

και τον κύριο Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ, γραμματέα τμήματος.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 31 Μαΐου 2007,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 27850/03) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, ένας υπήκοος της οποίας, ο κύριος **CSÈ** που ανήκει στην εθνική ομάδα των Ρομ («ο προσφεύγων»), προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 21 Αυγούστου 2003 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από την *Greek Helsinki Monitor* (Ελληνικό Παρατηρητήριο του Ελσίνκι), μία μη κυβερνητική οργάνωση που εδρεύει στα Γλυκά Νερά. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. **Επικαλούμενος τα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 13, ο προσφεύγων παραπονείται ότι η αστυνομία χρησιμοποίησε εναντίον του υπερβολική δύναμη πυρός, ικανή να θέσει την ζωή του σε κίνδυνο. Παραπονείται επίσης ότι οι εθνικές αρχές δεν προέβησαν σε προσήκουσα και πραγματική έρευνα της υπόθεσης αυτής. Παραπονείται εξάλλου, υπό το πρίσμα του άρθρου 14 της Σύμβασης, ότι υπήρξε θύμα διάκρισης στην βάση της εθνικής προέλευσής του.**

4. Με απόφασή του της 9 Μαρτίου 2006, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή.

5. Τόσο ο προσφεύγων όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν έγγραφες παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Ο προσφεύγων διαμένει στις Σέρρες (βόρεια Ελλάδα).

A. Περίληψη των πραγματικών περιστατικών

7. Τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία προήλθε η παρούσα προσφυγή έλαβαν χώρα στις 26 Ιανουαρίου 1998.

1. Η εκδοχή των συμβάντων που δόθηκε από την Κυβέρνηση

8. Σύμφωνα με την εκδοχή των συμβάντων που προβάλλουν οι εθνικές αρχές, η αστυνομία διεξήγαγε την ημέρα εκείνη μία έρευνα στην κατοικία της οικογένειας Καραγιαννόπουλου, για την οποία υπήρχαν υποψίες ότι είχε εμπλακεί σε εμπόριο ναρκωτικών. Ένας από τους αδελφούς του προσφεύγοντος αντιλήφθηκε γρήγορα την παρουσία της αστυνομίας και επέτυχε να διαφύγει, παρά το γεγονός ότι τον ακολούθησαν αστυνομικοί, οι οποίοι πυροβόλησαν τέσσερις φορές στον αέρα για να τον εκφοβίσουν. Στην συνέχεια, οι αστυνομικοί άρχισαν την έρευνα και ανακάλυψαν 37,5 γραμμάρια ινδικής κάνναβης. Τότε συνέλαβαν τον προσφεύγοντα και τον πατέρα του. Οι αστυνομικοί Β. και Μ. ανέλαβαν να οδηγήσουν τον προσφεύγοντα, ο οποίος ήταν τότε 17 ετών, στο αστυνομικό τμήμα. Του έβαλαν χειροπέδες. Μέσα στο αυτοκίνητο που τον μετέφερε στο αστυνομικό τμήμα, αυτός παραπονέθηκε ότι οι χειροπέδες ήταν πολύ σφιχτές και πρότεινε να οδηγήσει τους αστυνομικούς σε ένα άλλο μέρος όπου είχε κρύψει ινδική κάνναβη. Όταν έφθασαν εκεί, ο Β. άρχισε να ξεσφίγγει τις χειροπέδες του προσφεύγοντος. Αυτός τον έσπρωξε και προσπάθησε να φύγει τρέχοντας. Ο Β. τον έπιασε, αλλά ο προσφεύγων κατάφερε να πάρει το όπλο του αστυνομικού. Στην διάρκεια της πάλης που ακολούθησε, ένας πυροβολισμός έφυγε τυχαία και τραυμάτισε τον προσφεύγοντα στο κεφάλι.

2. Η εκδοχή των συμβάντων που δόθηκε από τον προσφεύγοντα

9. Σύμφωνα με την εκδοχή των συμβάντων που δόθηκε από τον προσφεύγοντα, πολλοί αστυνομικοί έφθασαν στην οικογενειακή κατοικία και άρχισαν να πυροβολούν στον αέρα. Ο προσφεύγων ήταν μέσα στο αυτοκίνητό του με τον αδελφό του που ετράπη σε φυγή. Ένας αστυνομικός τον άρπαξε από τα μαλιά και τον ρώτησε πού ήταν κρυμένο το χασίς. Όταν βρήκαν το ναρκωτικό, οι αστυνομικοί συνέλαβαν τον προσφεύγοντα, του έβαλαν χειροπέδες και του έδεσαν τα χέρια στην πλάτη. Τον έβαλαν μέσα στο περιπολικό, λέγοντάς του ότι θα τον οδηγούσαν στο αστυνομικό τμήμα για να πάρουν την κατάθεσή του. Εν τούτοις, τον οδήγησαν στο πάρκινγκ ενός νυκτερινού κέντρου και άρχισαν να τον κτυπούν για να τους αποκαλύψει άλλες κρυψώνες ναρκωτικών. Ο προσφεύγων απάντησε ότι δεν γνώριζε. Στην συνέχεια, ο αστυνομικός που τον είχε κτυπήσει έβγαλε το όπλο του και το έβαλε στο κεφάλι του προσφεύγοντος απειλώντας να τον σκοτώσει αν δεν μιλούσε. Πυροβόλησε και τον τραυμάτισε στο κεφάλι. Τον πήρε στα χέρια του και τον πήγε στο νοσοκομείο.

3. Η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντος

10. Ο προσφεύγων επέζησε και έμεινε στο νοσοκομείο τρεις μήνες περίπου. Έκτοτε η φυσική υγεία του δεν έπαυσε να επιδεινώνεται. Δύο φορές, από τις 10 μέχρι τις 21 Μαρτίου 2000 και από τις 9 μέχρι τις 23 Σεπτεμβρίου 2002, νοσηλεύτηκε για βακτηριδιακή μηνιγγίτιδα. Κατά τον διευθυντή του νοσοκομείου, η παθολογία αυτή ήταν συνέπεια του τραυματισμού του από την σφαίρα.

11. Με απόφαση της 27 Αυγούστου 2002, η υγειονομική επιτροπή του Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης αναγνώρισε στον προσφεύγοντα μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό 100%. Με την ίδια απόφαση, αυτός αναγνωρίστηκε ανίκανος για οποιαδήποτε εργασία.

B. Η αστυνομική έρευνα

12. Ο προσφεύγων διακομίστηκε αμέσως στο νοσοκομείο. Η αστυνομία διέταξε αμέσως μία ιατροδικαστική εξέταση «προκειμένου να ερευνηθεί η έκταση και η φύση των σωματικών τραυματισμών που υπέστη, η είσοδος, η έξοδος και η διαδρομή της σφαίρας, η ύπαρξη ή όχι πυρίτιδας γύρω από το τραύμα και η απόσταση από την οποία πυροβολήθηκε το θύμα». Αντιθέτως, δεν έγινε καμία έρευνα για την ανίχνευση της παρουσίας πυρίτιδας στα χέρια των πρωταγωνιστών του

ατυχήματος και καμία αναπαράσταση δεν έλαβε χώρα. Εξάλλου, ο φάκελος που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο δεν περιέχει καμία φωτογραφία.

13. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του ιατροδικαστή, ο οποίος εξέτασε το θύμα μερικές ώρες μετά το συμβάν, ο τραυματισμός είχε προκληθεί από έναν πυροβολισμό εξ επαφής. Η σφαίρα είχε ακολουθήσει μία διαδρομή από τον λωβό του δεξιού αφτιού προς το εσωτερικό του κεφαλιού και προς τα μπροστά. Ο ιατροδικαστής τόνισε ότι η πορεία της σφαίρας ήταν «περίεργη» και προσάρτησε στην έκθεσή του δύο σχέδια για να διευκολύνει την διερεύνηση της υπόθεσης. Συνεπέρανε ότι το θύμα είχε τραυματιστεί σοβαρά και ότι, αν επιζούσε, θα έπρεπε να νοσηλευθεί για έξι μήνες περίπου, εκτός αν υπήρχαν άλλες επιπλοκές.

14. Την ίδια ημέρα, συντάχθηκε μία έκθεση αυτοψίας, η οποία διαπίστωνε την παρουσία στον τόπο του συμβάντος ενός κάλυκα από σφαίρα προερχόμενου από ένα όπλο διαμετρήματος 9 χιλιοστών. Επιπλέον, το όπλο του Β. εξετάστηκε από το εργαστήριο της αστυνομίας. Στις 30 Ιανουαρίου 1998, το εργαστήριο ενημέρωσε τις αρχές ότι κανένα δακτυλικό αποτύπωμα δεν βρέθηκε πάνω στο όπλο.

Γ. Η διοικητική έρευνα

15. Η αστυνομία διεξήγαγε μία διοικητική έρευνα μετά τα γεγονότα. Μία πρώτη έκθεση παραδόθηκε στις 22 Μαΐου 1998 και συμπληρώθηκε στις 25 Νοεμβρίου 1998. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του ερευνητή, ο Β., ο οποίος είχε παρακολουθήσει δύο φορές εκπαίδευση αυτοάμυνας, είχε ενεργήσει καλόπιστα. Είχε επιδείξει υπερβολικό επαγγελματικό ζήλο κατά την άσκηση των καθηκόντων του, καθώς και μία ελαφριά αμέλεια κατά την φύλαξη του προσφεύγοντος και την τήρηση των κανόνων χρήσης του όπλου του. Προκειμένου να ανακαλύψει μία άλλη κρυψώνα ναρκωτικών, είχε οδηγήσει τον προσφεύγοντα στο σημείο που υπέδειξε ο τελευταίος, χωρίς να ζητήσει την βοήθεια των συναδέλφων του. Εκεί, άφησε τον εαυτό του να πειστεί από τα παράπονα του προσφεύγοντος και του έβγαλε την μία από τις χειροπέδες, χωρίς τούτο να είναι απαραίτητο και χωρίς να ζητήσει την βοήθεια του συναδέλφου του. Ο προσφεύγων είχε επομένως την ευκαιρία να επιχειρήσει να αποδράσει. Έσπρωξε τον Β. και άρχισε να τρέχει. Ο αστυνομικός τον ακολούθησε και τον έπιασε. Ο προσφεύγων άρπαξε τότε το όπλο που ήταν στην θήκη στην ζώνη του αστυνομικού. Η θήκη, από πλαστικό υλικό και χωρίς κάλυμα, ήταν φθαρμένη και εξαιτίας αυτού το όπλο μπορούσε να βγει εύκολα. Από το όπλο αυτό, από το οποίο ο

Β. δεν είχε προηγουμένως μεριμνήσει να αφαιρέσει το φυσίγγιο που είχε μέσα στην θαλάμη, έφυγε ένας πυροβολισμός που τραυμάτισε σοβαρά τον προσφεύγοντα στο κεφάλι.

16. Τα συμπεράσματα αυτά επιβεβαιώθηκαν από τον γενικό επιθεωρητή της αστυνομίας. Με απόφαση του αρχηγού της αστυνομίας της 17 Φεβρουαρίου 1999, στον Β. επιβλήθηκε το ελάχιστο πρόστιμο για ελαφριά αμέλεια.

Δ. Η ποινική διαδικασία που έλαβε χώρα ενώπιον του πρωτοβάθμιου ποινικού δικαστηρίου στις Σέρρες

17. Την ημέρα του συμβάντος, ο Β. συνελήφθη και ασκήθηκε εναντίον του ποινική δίωξη για σωματική βλάβη από αμέλεια (άρθρο 314 § 1 του Ποινικού Κώδικα). Την επομένη αφέθηκε ελεύθερος.

18. Στις 3 Απριλίου 1998, οι γονείς του προσφεύγοντος κατέθεσαν μήνυση με παράσταση πολιτικής αγωγής κατά του Β. Στις 30 Νοεμβρίου 1999, ο τελευταίος παραπέμφθηκε σε δίκη.

19. Η συνεδρίαση ενώπιον του πρωτοβάθμιου ποινικού δικαστηρίου των Σερρών έλαβε χώρα στις 28 Φεβρουαρίου 2003. Ο προσφεύγων δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής και ζήτησε 45 ευρώ ως αποζημίωση. Έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«Δεν θυμάμαι τι έγινε την ημέρα εκείνη. Όταν ο κατηγορούμενος ήλθε στο σπίτι μας, με απειλούσε, με έβριζε και μου έλεγε «έλα μαζί μας». Μού έλεγε: «έλα μαζί μας, μαλάκα». Δεν ξέρω γιατί μου ζητούσε να τον ακολουθήσω.»

Όσο για τον κατηγορούμενο, αυτός έκανε ενώπιον του δικαστηρίου την ακόλουθη δήλωση:

«Από τις 5 η ώρα το πρωϊ, πήγαμε σε ένα υπόστεγο δίπλα για να παρακολουθήσουμε την οικογένεια Καραγιαννόπουλου για εμπόριο ναρκωτικών (...). Ήμασταν 15 άτομα. Πυροβολήσαμε στον αέρα. Συνέλαβα (...) [τον προσφεύγοντα], ο οποίος μας είπε ότι θα μας οδηγούσε σε ένα άλλο μέρος όπου υπήρχαν ναρκωτικά. Μόλις κατέβηκε από το αυτοκίνητο, μου είπε να του βγάλω τις χειροπέδες που τον έδφιγαν. Με έσπρωξε, αρχίσαμε να παλεύουμε και, στην διάρκεια της πάλης, το όπλο εκπυρσοκρότησε. Αν ήθελα

να τον πυροβολήσω, θα το είχα κάνει όταν έτρεχε ή τότε. Είναι ένα τυχαίο γεγονός. Η σφαίρα θα μπορούσε να πετύχει εμένα ή τον συνάδελφό μου. Ακόμα αναρωτιέμαι πως πήρε το όπλο στα χέρια του. Μπορεί να φοβήθηκε και να άρπαξε το όπλο για να με φοβίσει. Όλα αυτά έγιναν σε κλάσματα δευτερολέπτου. Όταν πήρε το όπλο, πέσαμε και οι δύο και εκείνη την στιγμή εκπυρσοκρότησε το όπλο. Σε ό,τι αφορά την αμέλεια, όταν κάνουμε μία επιχείρηση, το όπλο πρέπει να είναι γεμάτο. Θα επιστρέφαμε (στην οικία Καραγιαννόπουλου) για να συνεχίσουμε τις έρευνες. Όταν μία επιχείρηση είναι σε εξέλιξη, έχουμε εκπαιδευτεί να ενεργούμε έτσι. Αυτό το όπλο είναι σαφώς ένα όπλο επιχειρήσεων. Η επιχείρηση δεν ολοκληρώθηκε. Λυπάμαι γι' αυτό που συνέβη. [δυσανάγνωστο] δεν νιώθω καμία ενοχή. Έκανα το καθήκον μου. [δυσανάγνωστο]. Όταν προσπάθησα να του πάρω το όπλο, αυτό εκπυρσοκρότησε.»

20. Το Δικαστήριο εξέτασε επίσης μάρτυρες. Ο Μ., ο άλλος αστυνομικός που ήταν παρών κατά το συμβάν, έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«(...) ο συνάδελφός μου του είχε βγάλει τις χειροπέδες και εκείνος άρχισε να τρέχει. Έτρεξα κι εγώ και τους είδα να παλεύουν. Άκουσα έναν πυροβολισμό. Δεν γνωρίζω πώς άρπαξε το όπλο. Το όπλο ήταν γεμάτο. Δεν ήταν δύσκολο να το αρπάξει. Ο κατηγορούμενος φορούσε τη θήκη του όπλου του στη ζώνη. Επεδείκνυε επαγγελματικό ζήλο».

Ο Δ., ένας από τους αστυνομικούς που έλαβαν μέρος στην επιχείρηση στην κατοικία των προσφευγόντων, δήλωσε μεταξύ άλλων:

«(...) η πλειοψηφία των αθίγγανων είναι εγκληματίες. Υπήρξε συμπλοκή. Ήμασταν σε ετοιμότητα και τα όπλα μας έπρεπε να είναι οπλισμένα».

Ο Π., ο γιατρός που δέχτηκε τον προσφεύγοντα στο νοσοκομειακό κέντρο, δήλωσε:

« (...) η σφαίρα εισήλθε από τον κρόταφο και εξήλθε από το μέτωπο (...) Στην αίθουσα του χειρουργείου, φορούσε χειροπέδη στο αριστερό χέρι (...)».

Η Ν., μία νοσοκόμα που βρισκόταν σε υπηρεσία όταν ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο, έκανε την ακόλουθη δήλωση:

« (...) ο αστυνομικός μπήκε στο νοσοκομείο κρατώντας κάποιον στα χέρια του (...). Ο αστυνομικός είπε ότι δεν ήθελε να του κάνει κακό και ότι εκπυρσοκρότησε το όπλο. Είδαμε τον αστυνομικό να βγάζει τη χειροπέδη από το χέρι του».

21. Αφού συσκέφθηκε, το δικαστήριο αθώωσε τον κατηγορούμενο λόγω αμφιβολιών «ως προς την εικαζόμενη αμέλειά του» (απόφαση αριθ. 691/2003). Το εφαρμοστέο απόσπασμα της απόφασης του δικαστηρίου έχει ως εξής:

«Κατά τη διαδρομή [προς το αστυνομικό τμήμα], [ο προσφεύγων] ισχυρίστηκε ότι θα έδειχνε στους αστυνομικούς μία άλλη κρυψώνα ναρκωτικών και ταυτοχρόνως, παραπονέθηκε ότι οι χειροπέδες τον πονούσαν και ζήτησε να του τις αφαιρέσουν. Ο κατηγορούμενος πείστηκε τελικά και αφαίρεσε τη χειροπέδη μόνο από το αριστερό χέρι (...). Το γεγονός ότι [ο προσφεύγων] φορούσε χειροπέδες μόνο στο αριστερό χέρι βεβαιώθηκε επίσης από τον μάρτυρα Π., που δέχτηκε [τον προσφεύγοντα] στο νοσοκομειακό κέντρο, και από την νοσοκόμα Ν. Επιπλέον, αποδείχθηκε ότι όταν [ο προσφεύγων] κατέβηκε από το αυτοκίνητο της αστυνομίας με τον κατηγορούμενο για να του δείξει το μέρος όπου έκρυβε τα ναρκωτικά, προσπάθησε με βία να τον σπρώξει και να διαφύγει. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της πάλης που ακολούθησε όταν ο κρατούμενος προσπάθησε να τον σταματήσει, [ο προσφεύγων] άρπαξε από τη θήκη του κατηγορουμένου το όπλο του το οποίο ήταν οπλισμένο (...), το οποίο ο κατηγορούμενος δικαίως είχε γεμάτο, καθώς ήταν υποχρεωμένος αφού η επιχείρηση βρισκόταν σε εξέλιξη (...). [Ο προσφεύγων] κρατούσε το εν λόγω όπλο στο δεξί του χέρι και κατά τη διάρκεια της πάλης με τον κατηγορούμενο, το όπλο εκπυρσοκρότησε. [Ο προσφεύγων] τραυματίστηκε λοιπόν σοβαρά στο κεφάλι (...))»

22. Η απαγγελία της απόφασης έγινε παρουσία του προσφεύγοντος, στον οποίο το εθνικό δίκαιο δεν αναγνώριζε το δικαίωμα άσκησης έφεσης.

Ε. Η διαδικασία αποζημίωσης που ήγειρε ο προσφεύγων

23. Στις 24 Ιανουαρίου 2003, ο προσφεύγων άσκησε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Σερρών αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου. Ζητούσε να αναγνωριστεί η υποχρέωση του Δημοσίου να του καταβάλει 823.836 ευρώ για τη βλάβη που υπέστη λόγω του τραυματισμού του από σφαίρα.

24. Στις 30 Απριλίου 2004, το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος. Στηριζόμενο στα συμπεράσματα της διοικητικής έρευνας και του πρωτοβάθμιου ποινικού δικαστηρίου, το διοικητικό δικαστήριο έκρινε ότι ο πυροβολισμός που τραυμάτισε τον προσφεύγοντα ήταν τυχαίος, ενώ ο αστυνομικός που προσπαθούσε να τον συλλάβει βρισκόταν σε νόμιμη άμυνα (απόφαση αριθ. 96/2004). Ο προσφεύγων δεν άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής.

ΣΤ. Εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης που συντάχθηκαν κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου

25. Αφού κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή, το Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να υποβάλουν συμπληρωματικές παρατηρήσεις σχετικά με πολλές πλευρές της υπόθεσης και ειδικότερα να προσκομίσουν μία έκθεση πραγματογνωμοσύνης για το όπλο του Β. που να περιγράφει τη διαδικασία πυροβολισμού, καθώς και μία εμπειριστατωμένη ανάλυση της έκθεσης του ιατροδικαστή.

1. Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης για το όπλο

26. Στις 5 Μαΐου 2006, το εργαστήριο της αστυνομίας εξέδωσε μία έκθεση σχετικά με το όπλο που χρησιμοποίησε ο Β. κατά το συμβάν. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, επρόκειτο για ένα πιστόλι Glock, μοντέλο 17, διαμέτρου 9 χιλιοστών Parabellum (9x19), με χωρητικότητα 17 σφαιρών.

27. Σύμφωνα με την έκθεση, τα πιστόλια Glock είναι ημι-αυτόματα όπλα. Μόλις οπλιστούν είναι συγχρόνως γεμάτα και έτοιμα να πυροβολήσουν. Αρκεί λοιπόν να πιέσει κανείς την σκανδάλη για να πυροβολήσουν. Χρησιμοποιούν το

σύστημα ασφαλείας Safe Action, δηλαδή διαθέτουν τρία συστήματα ασφαλείας εκ των οποίων τα δύο είναι εσωτερικά και αυτόματα. Δε διαθέτουν εξωτερική ασφάλεια που πρέπει να βγει προκειμένου να πυροβολήσουν, αλλά η σκανδάλη τους φέρει έναν μοχλό που αποτρέπει οποιαδήποτε εκτυρσοκρότηση αν δεν πιεστεί. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που δεχτούν σοκ, τα πιστόλια δεν εκτυρσοκροτούν όσο ο εν λόγω μοχλός δεν πιέζεται. Η πίεση που θα πρέπει να ασκηθεί είναι περίπου 2,5 κιλά. Λόγω της ευκολίας στη χρήση τους και της ταχύτητάς τους, καθώς και του συστήματος ασφαλείας τους, τα πιστόλια αυτού του είδους χρησιμοποιούνται ευρέως από τις αστυνομικές αρχές και τις υπηρεσίες ασφαλείας σε πολλές χώρες του κόσμου.

28. Το εργαστήριο έκανε επιπλέον πολλές δοκιμές στο όπλο του B., ενώ ήταν οπλισμένο, ρίχνοντάς το από ύψος περίπου ενός μέτρου πάνω σε διαφορετικές επιφάνειες και υπό διαφορετικές γωνίες, χωρίς αυτό να εκτυρσοκροτήσει. Το εργαστήριο συμπέρανε ότι το όπλο βρισκόταν σε καλή κατάσταση και ότι τα συστήματα ασφαλείας του λειτουργούσαν κανονικά. Τέλος, σημειώνοντας ότι η θήκη του αστυνομικού δεν είχε υποβληθεί σε πραγματογνωμοσύνη, επεσήμανε ότι τα πιστόλια Glock συνοδεύονται από θήκες από πλαστικό χωρίς κάλυμμα.

2. Η ανάλυση της έκθεσης του ιατροδικαστή

29. Σε μία έκθεση με ημερομηνία 24 Μαΐου 2006, ο ίδιος ιατροδικαστής που είχε εξετάσει τον προσφεύγοντα λίγες ώρες μετά το συμβάν (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 13), απέστειλε επιστολή στον αντιπρόσωπο της Κυβέρνησης, στην οποία δήλωνε ότι επιβεβαίωνε το περιεχόμενο της πρώτης έκθεσής του και πρόσθετε τα ακόλουθα:

«(...) παρατηρείται ότι το όπλο βρίσκεται σε μία περίεργη θέση, δύσκολη. Ο καρπός του θα πρέπει να ήταν στο ύψος του δεξιού ώμου και πιθανόν στο εσωτερικό αυτού (...). Κατά τη γνώμη μου, αυτό συνιστά μία θέση απολύτως άβολη ώστε ο πυροβολισμός να έγινε με πρόθεση. Υπάρχει λοιπόν μεγάλη πιθανότητα, κατά τη γνώμη μου, όπως ορθά θέτετε στο ερώτημά σας, να πρόκειται για ένα τυχαίο αποτέλεσμα της πάλης που έλαβε χώρα μεταξύ [του αστυνομικού] και του θύματος.»

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

30. Η εφαρμοστέα διάταξη του ποινικού κώδικα έχει ως εξής:

Άρθρο 314 § 1 α)

«Όποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική βλάβη (...) άλλου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών (...).»

31. Κατά την περίοδο των συμβάντων, η χρήση πυροβόλων όπλων από τις δημόσιες δυνάμεις διεπόταν από τον νόμο αριθ. 29/1943, ο οποίος είχε δημοσιευθεί στις 30 Απριλίου 1943, ενώ η Ελλάδα βρισκόταν υπό γερμανική κατοχή. Το πρώτο άρθρο του εν λόγω νόμου απαριθμούσε μία σειρά περιστάσεων στις οποίες ένας αστυνομικός μπορούσε να κάνει χρήση όπλου (για παράδειγμα για την «εφαρμογή των νόμων, διαταγμάτων και αποφάσεων των αρμοδίων αρχών, τη διάλυση δημοσίων συναθροίσεων ή την καταστολή στάσεων») χωρίς να θεωρείται υπεύθυνος για τις συνέπειες. Κατ'εφαρμογή του εν λόγω νόμου, η οδηγία αριθ. 7/1987 του υπουργού Δημοσίας Τάξης σχετικά με τον εξοπλισμό των αστυνομικών, ρύθμισε την οπλοφορία και τη χρήση όπλων από την αστυνομία. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας, οι αστυνομικοί με πολιτικά έπρεπε να τοποθετούν το όπλο τους σε σημείο που να μην είναι ορατό. Σύμφωνα με το άρθρο 11, οι αστυνομικοί παρακολουθούσαν τρία σεμινάρια μικρής διάρκειας κάθε έτος σχετικά με τη χρήση των όπλων τους. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 12, «τα όπλα πρέπει να οπλίζονται και να αποπλίζονται στην αρχή και στο τέλος κάθε υπηρεσίας σε ένα ασφαλές μέρος που έχει σχεδιαστεί ειδικά για τον σκοπό αυτό» και «ο αστυνομικός πρέπει πάντα να αφαιρεί το φυσίγγιο από τη θαλάμη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη διαταγή».

32. Στη συνέχεια, οι διατάξεις του νόμου αριθ. 29/1943 τροποποιήθηκαν με το άρθρο 133 του προεδρικού διατάγματος αριθ. 141/1991, που δεν επέτρεπε πλέον τη χρήση πυροβόλων όπλων στις περιπτώσεις που εκτίθενται στον εν λόγω νόμο «παρά μόνο σε περίπτωση απόλυτης ανάγκης και αφού έχει χρησιμοποιηθεί το σύνολο των ηπιότερων μεθόδων». Ο νόμος αριθ. 29/1943 επικρίθηκε ως «ατελής» και «ασαφής» από τον γενικό εισαγγελέα του Αρείου Πάγου (γνωμοδότηση αριθ. 12/1992). Υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της ελληνικής αστυνομίας και συνδικάτα ζήτησαν τον εκσυγχρονισμό της εν λόγω νομοθεσίας. Σε μία επιστολή που εστάλη τον Απρίλιο του 2001 στον υπουργό Δημοσίας Τάξης, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), γνωμοδοτικό όργανο της Κυβέρνησης, δήλωσε ότι ήταν απαραίτητη μία νέα νομοθεσία που να ενσωματώνει το συναφές διεθνές

δίκαιο και τις αρχές σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΕΔΑ, Έκθεση 2001, σελ. 107-115). Τον Φεβρουάριο του 2002, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης ανακοίνωσε την υιοθέτηση σε σύντομο χρονικό διάστημα ενός νέου νόμου, που θεωρείτο ότι θα «διασφάλιζε τους πολίτες από την αλόγιστη χρήση των όπλων από τους αστυνομικούς, αλλά θα προστάτευε και τους τελευταίους παρέχοντάς τους μία καλύτερη πληροφόρηση ως προς τις περιπτώσεις στις οποίες μπορούσαν νομίμως να κάνουν χρήση αυτών».

33. Στις 24 Ιουλίου 2003 τέθηκε σε ισχύ ο νόμος αριθ. 3169/2003. Με τίτλο «Οπλοφορία, χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς, εκπαίδευσή τους σε αυτά και άλλες διατάξεις», κατήργησε το άρθρο 8 του νόμο αριθ. 29/1943. Επιπλέον, τον Απρίλιο του 2004, το «Εγχειρίδιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου προς χρήση της αστυνομίας» που εκτόνησε το Κέντρο των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, μεταφράστηκε στην ελληνική γλώσσα προκειμένου να διανεμηθεί στους έλληνες αστυνομικούς.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2, 3 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

34. Ο προσφεύγων παραπονείται, υπό το πρίσμα των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 13, ότι η αστυνομία χρησιμοποίησε εναντίον του υπερβολική δύναμη πυρός, ικανή να θέσει την ζωή του σε κίνδυνο και ότι οι εθνικές αρχές δεν προέβησαν σε προσήκουσα και πραγματική έρευνα της υπόθεσης αυτής. Οι επικαλούμενες από τον προσφεύγοντα διατάξεις έχουν ως εξής:

Άρθρο 2

«1. Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωή προστατεύεται υπό του νόμου. Εις ουδένα δύναται να επιβληθή εκ προθέσεως θάνατος, ειμή εις εκτέλεσιν θανατικής ποινής εκδιδόμενης υπό δικαστηρίου εν περιπτώσει αδικήματος τιμωρουμένου υπό του νόμου διά της ποινής ταύτης.

2. Ο θάνατος δεν θεωρείται ως επιβαλλόμενος κατά παράβαση του άρθρου τούτου, εις ας περιπτώσεις θα επήρχετο συνεπεία χρήσεως βίας καταστάσεως απολύτως αναγκαίας:

α) δια την υπεράσπισιν οιοδήποτε προσώπου κατά παρανόμου βίας.

β) διά την πραγματοποίησιν νομίμου συλλήψεως ή προς παρεμπόδισιν αποδράσεως προσώπου νομίμως κρατουμένου.

γ) διά την καταστολή, συμφώνως τω νόμω, στάσεως ή ανταρσίας.»

Άρθρο 3

«Ουδείς επιτρέπεται να επιβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί της εφαρμογής των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης

35. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στην απόφασή του επί του παραδεκτού της προσφυγής, συνένωσε με την επί της ουσίας εξέταση την ένσταση που προέβαλε η Κυβέρνηση σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης.

36. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ως προς τούτο ότι το άρθρο 2 της Σύμβασης δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, διότι το θύμα βρίσκεται εν ζωή. Ο αστυνομικός που συμμετείχε στο συμβάν δεν είχε πρόθεση να σκοτώσει τον προσφεύγοντα, αλλά μονάχα να τον εμποδίσει να διαφύγει. Η εκπυρσοκρότηση του όπλου του ήταν ένα τυχαίο γεγονός το οποίο, αν και είναι βέβαιο ότι έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του προσφεύγοντος, ωστόσο δεν συνοδεύτηκε από καμία άλλη πράξη που να καταδεικνύει ανεξέλεγκτη και εκτεταμένη βία από την πλευρά της αστυνομίας. Προς απόδειξη των ισχυρισμών της, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, εκτός από το τραύμα στο κεφάλι, ο προσφεύγων δεν είχε κανένα άλλο τραύμα ή ίχνος

βίας στο σώμα του. Για τους ίδιους λόγους, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι αιτιάσεις του προσφεύγοντος δεν μπορούν να εξεταστούν ούτε υπό το πρίσμα του άρθρου 3 της Σύμβασης, καθώς δεν έχει αποδειχθεί εν προκειμένω καμία πρόθεση πρόκλησης πόνου ή οδύνης.

37. Ο προσφεύγων παραδέχεται ότι ο αστυνομικός δεν είχε πρόθεση να τον σκοτώσει. Εν τούτοις, θεωρεί ότι η ζωή του τέθηκε σε σοβαρό κίνδυνο και ότι σώθηκε μόνο χάρη στους γιατρούς που τον φρόντισαν. Κατά την άποψή του, το άρθρο 2 της Σύμβασης έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Εναλλακτικά, ο προσφεύγων διακρίνει στα περιστατικά μία παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

38. Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να επανεξετάσει τη νομολογία του σχετικά με το άρθρο 2 της Σύμβασης. Αποφάσισε έτσι ότι η εν λόγω διάταξη έχει εφαρμογή ακόμα κι αν δεν υπήρξε θάνατος του θύματος, από τη στιγμή που η χρήση βίας κατά ενός προσώπου μπορούσε να αποβεί θανατηφόρος και η ζωή του σώθηκε από καθαρή τύχη (*Μακαρατζής κατά Ελλάδος* [GC], αριθ. 50385/99, §§ 49-55, CEDH 2004-XI).

39. Σε ό,τι αφορά την παρούσα υπόθεση, είναι αδιαμφισβήτητο ότι ο προσφεύγων τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι από έναν εξ επαφής πυροβολισμό και ότι του έχει επισήμως αναγνωριστεί αναπηρία σε ποσοστό 100%. Υπό αυτές τις συνθήκες, το δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων υπήρξε θύμα συμπεριφοράς, που από την ίδια τη φύση της, έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του, ακόμα κι αν τελικά επιβίωσε (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Μακαρατζής κατά Ελλάδος*, §55). Το άρθρο 2 έχει ως εκ τούτου εφαρμογή εν προκειμένω και η ένσταση που προέβαλε η Κυβέρνηση ως προς τούτο δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Επιπλέον, δεδομένων των περιστάσεων υπό τις οποίες τέθηκε σε κίνδυνο η ζωή του προσφεύγοντος και της φύσεως της επίδικης συμπεριφοράς του αστυνομικού (*ibidem*), το Δικαστήριο κρίνει ότι τα περιστατικά απαιτούν μία εξέταση μόνο υπό το πρίσμα του άρθρου 2 της Σύμβασης, λαμβανομένου υπόψη τόσο μεμονωμένα όσο και σε συνδυασμό με το άρθρο 13. Το συμπέρασμα αυτό απαλλάσσει το Δικαστήριο από το να αποφανθεί επί της προκαταρκτικής ένστασης που προβλήθηκε από την Κυβέρνηση ως προς το άρθρο 13.

B. Επί της τήρησης του άρθρου 2 της Σύμβασης, τόσο μεμονωμένα όσο και σε συνδυασμό με το άρθρο 13

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

α) ο προσφεύγων

40. Ο προσφεύγων υποστηρίζει καταρχήν ότι κατά την περίοδο των γεγονότων, το νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την οπλοχρησία των αστυνομικών παρουσίαζε ελλείψεις. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τα τότε ισχύοντα κείμενα, εφόσον δεν είχε λάβει αντίθετη διαταγή, ο Β. όφειλε να αφοπλίσει το όπλο του αφού συνέλαβε τον προσφεύγοντα, κάτι που ομοίως αναγνώρισε η διοικητική έρευνα. Στο σημείο αυτό, ο προσφεύγων εκπλήσσεται που το ποινικό δικαστήριο, αγνοώντας τα συμπεράσματα της διοικητικής έρευνας, έκρινε ότι, επειδή η επιχείρηση βρισκόταν ακόμα σε εξέλιξη ο αστυνομικός δικαίως διατήρησε το όπλο του οπλισμένο. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα το συγκεκριμένο όπλο, ο προσφεύγων σημειώνει ότι παρά το γεγονός ότι πρόκειται για ένα όπλο που διαθέτει τριπλή ασφάλεια, η εύκολη χρήση του το καθιστά πιθανώς επικίνδυνο στα χέρια ενός ατόμου χωρίς εμπειρία.

41. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι δεν αποτελούσε απειλή για την αστυνομία, διότι κατά την περίοδο των συμβάντων ήταν ανήλικος, ήταν άοπλος και ήταν μόνος απέναντι σε δύο αστυνομικούς. Εκτιμά ότι η επιχείρηση δεν είχε προετοιμαστεί σωστά. Ουδεμία προφύλαξη είχε ληφθεί για την προστασία της ζωής του. Επιπλέον, οι αστυνομικοί, των οποίων η κατάρτιση και το επίπεδο εκπαίδευσης μοιάζουν ανεπαρκή στα μάτια του προσφεύγοντος, δεν είχαν σαφείς οδηγίες ως προς τον τρόπο δράσης. Συμπεραίνει ότι η χρήση βίας δεν ήταν εν προκειμένω αναγκαία και ότι η βία που ασκήθηκε ήταν δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

42. Ο προσφεύγων υποστηρίζει επιπλέον ότι οι αρχές απέτυχαν ως προς τη διαδικαστικού χαρακτήρα υποχρέωσή τους που τους επέβαλε το άρθρο 2 για τη διεξαγωγή μίας αποτελεσματικής έρευνας ως προς την άσκηση πιθανώς θανατηφόρου βίας σε βάρος του. Καταρχήν, ο αξιωματικός της αστυνομίας που διεξήγαγε τη διοικητική έρευνα ήταν ένας από τους ιεραρχικά ανωτέρους του Β. και εργαζόταν στο ίδιο κτίριο με εκείνον. Η γειννίαση, σε συνδυασμό με το πνεύμα αλληλεγγύης που υπάρχει μεταξύ των μελών της αστυνομίας, θέτουν υπό αμφισβήτηση την αμεροληψία του ερευνητή. Ο προσφεύγων λυπάται επιπλέον για το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να έχει πρόσβαση στον πλήρη φάκελο της διοικητικής έρευνας.

43. Σε κάθε περίπτωση, η πραγματοποιηθείσα διοικητική έρευνα παρουσίαζε, κατά την άποψή του, πολλά κενά. Δεν υπήρξε αναπαράσταση, κάτι που θα οδηγούσε στην απόδειξη πολλών λεπτομερειών, ειδικότερα αν ο προσφεύγων και ο Β. είναι

δεξιόχειρες ή αριστερόχειρες και αν ο Β. φορούσε γάντια, κάτι που θα μπορούσε να εξηγήσει την απουσία αποτυπωμάτων από το όπλο. Επιπλέον, δεν έγινε έρευνα για την ανίχνευση πυρίτιδας στα χέρια του και σε εκείνα του Β. και δεν εξετάστηκε η θήκη στην οποία έβαζε το όπλο του. Ως προς τούτου, προσθέτει ότι αν ο αστυνομικός φορούσε πολιτικά, κάτι που είναι πιθανό αφού εργαζόταν στη μονάδα δίωξης ναρκωτικών, έπρεπε να φορά το όπλο του κατά τρόπο που να μην είναι ορατό, κάτι που επίσης δεν εξακριβώθηκε.

44. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται επίσης ότι ο ιατροδικαστής κλήθηκε να εξετάσει το τραύμα του από τη σφαίρα και όχι τους άλλους τραυματισμούς στο σώμα του. Η έκθεσή του ήταν ως εκ τούτου ατελής και ανεπαρκής. Ως προς τούτο, ο προσφεύγων αναφέρεται στις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) για την Ελλάδα, σχετικά με τον τρόπο που πρέπει να διεξάγονται οι ιατροδικαστικές εξετάσεις όταν ένα άτομο ισχυρίζεται ότι έπεσε θύμα κακομεταχείρισης από την αστυνομία.

45. Ο προσφεύγων αμφισβητεί τέλος την αποτελεσματικότητα της ανάκρισης η οποία στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στο υλικό και τις καταθέσεις που συνέλεξε η αστυνομία μετά το συμβάν και τον θλίβει το γεγονός ότι σε βάρος του Β. ασκήθηκε ποινική δίωξη για σωματική βλάβη από αμέλεια και όχι για σοβαρή σωματική βλάβη.

β) η Κυβέρνηση

46. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα πραγματικά περιστατικά της προκειμένης υπόθεσης δε φανερώνουν παραβίαση εκ μέρους των αρχών του εναγόμενου Κράτους των υποχρεώσεών τους για την προστασία του δικαιώματος του προσφεύγοντος στη ζωή ή τη διεξαγωγή μίας προσήκουσας και πραγματικής έρευνας των περιστατικών.

47. Η Κυβέρνηση σημειώνει καταρχήν ότι κατά την περίοδο των συμβάντων, η χρήση πυροβόλων όπλων από τις δυνάμεις δημόσιας τάξης διεπόταν από την υπουργική οδηγία αριθ. 7/1987 και το προεδρικό διάταγμα αριθ. 141/1991, κείμενα τα οποία διατύπωναν με πλήρη σαφήνεια τα εφαρμοστέα κριτήρια σχετικά με τη χρήση βίας από την αστυνομία. Επιπλέον, ο Β., ο οποίος είχε παρακολουθήσει δύο φορές εκπαίδευση αυτοάμυνας, καθώς και οι άλλοι αστυνομικοί που συμμετείχαν στην επιχείρηση, σεβάστηκαν τη ζωή του ενδιαφερομένου τόσο κατά τη σύλληψή του όσο και κατά τη μεταφορά του στο νοσοκομείο, αποφεύγοντας να ασκήσουν βία

πάνω του, ενώ τους ήταν πολύ εύκολο να τον κτυπήσουν μέσα στο αυτοκίνητο καθώς τον μετέφεραν στο νοσοκομείο. Στον τόπο του συμβάντος βρέθηκε μόνο ένας κάλυκας, κάτι που καταδεικνύει σαφώς ότι οι αστυνομικοί δεν έριξαν άλλες σφαίρες εναντίον του προσφεύγοντα. Η Κυβέρνηση επαναλαμβάνει τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως αυτά αποδείχτηκαν από τα εσωτερικά δικαστήρια, και υποστηρίζει ότι ο πυροβολισμός συνέβη τυχαία κατά την πάλη του Β. με τον προσφεύγοντα. Για τον λόγο αυτό ο ιατροδικαστής χαρακτήρισε «περίεργη» την πορεία της σφαίρας. Πράγματι, αν ο αστυνομικός είχε πυροβολήσει εν ψυχρώ τον προσφεύγοντα, η σφαίρα θα είχε ακολουθήσει κάθετη πορεία στο κεφάλι του και θα τον είχε σκοτώσει. Η Κυβέρνηση σημειώνει επίσης ότι δεν βρέθηκε κανένα αποτύπωμα στο όπλο, κάτι που, κατά την άποψή της, αποδεικνύει ότι, κατά την εκτυρσοκρότηση, κανείς δεν το κρατούσε πραγματικά.

48. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι ο Β. είχε λόγο να διατηρήσει το όπλο του οπλισμένο, καθώς έπρεπε να το αφοπλίσει σε ένα μέρος ειδικά σχεδιασμένο για τον σκοπό αυτό και ότι, σε κάθε περίπτωση, επρόκειτο για ένα όπλο εφοδιασμένο με τριπλό σύστημα ασφαλείας, το οποίο δεν μπορούσε να εκτυρσοκροτήσει τυχαία. Ο αστυνομικός δεν είχε ως εκ τούτου υποπέσει σε κανένα σφάλμα ως προς τούτο, κάτι που εξάλλου αναγνώρισε το ποινικό δικαστήριο. Αν και η διοικητική έρευνα που διεξήγαγε η αστυνομία υιοθέτησε μία αυστηρότερη θέση απέναντι στον αστυνομικό, τούτο ωστόσο πιθανώς οφείλεται στο γεγονός ότι το πειθαρχικό όργανο προσέδωσε μεγαλύτερο βάρος στο τελικό αποτέλεσμα, ήτοι στον σοβαρό τραυματισμό του θύματος, χωρίς να εστιάσει στις άλλες συνθήκες του συμβάντος. Σε κάθε περίπτωση, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η πειθαρχική και η ποινική διαδικασία αποτελούν αυτόνομες διαδικασίες.

49. Η Κυβέρνηση εκτιμά επιπλέον ότι δεν μπορούμε να καταλογίσουμε τίποτα στην έρευνα που διεξήχθη σε εσωτερικό επίπεδο, η οποία, κατά την άποψή της, ήταν αποτελεσματική και εμπειρισταωμένη. Υπογραμμίζει ότι μία αστυνομική και μία διοικητική έρευνα έλαβαν χώρα μετά τα περιστατικά. Πολλοί μάρτυρες κατέθεσαν. Επιπλέον, το όπλο του Β. υποβλήθηκε σε εργαστηριακούς ελέγχους.

50. Η Κυβέρνηση εξηγεί επιπλέον ότι οι αρχές δεν διέταξαν πραγματογνωμοσύνη σχετικά με την παρουσία πυρίτιδας στα χέρια των πρωταγωνιστών του συμβάντος, διότι, σε ό,τι αφορά τον αστυνομικό, εκείνος είχε ήδη πυροβολήσει στον αέρα για εκφοβισμό. Είχε επομένως ούτως ή άλλως πυρίτιδα στα χέρια του. Σε ό,τι αφορά τον προσφεύγοντα, διακομίστηκε αμέσως στο

νοσοκομείο σε κρίσιμη κατάσταση. Οποιοδήποτε πιθανό ίχνος πυρίτιδας στα χέρια του θα εξαφανίστηκε επομένως γρήγορα με τη χορήγηση των πρώτων βοηθειών. Η μακρόχρονη νοσηλεία του προσφεύγοντος αποτελεί επιπλέον τον λόγο για τον οποίο δεν διατάχθηκε αναπαράσταση.

51. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι μία πειθαρχική διαδικασία έλαβε χώρα και στον Β. επιβλήθηκε πρόστιμο για ελαφρά αμέλεια κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Τέλος, ασκήθηκε ποινική δίωξη σε βάρος του. Πολλοί μάρτυρες καθώς και ο ίδιος ο προσφεύγων εξετάστηκαν κατά τη δίκη.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) ως προς την επικαλούμενη παραβίαση από τις αρχές της υποχρέωσής τους για προστασία του δικαιώματος του προσφεύγοντος στη ζωή

i. Γενικές αρχές

52. Το άρθρο 2, το οποίο εγγυάται το δικαίωμα στη ζωή και καθορίζει τις συνθήκες στις οποίες μπορεί να αιτιολογηθεί η στέρηση της ζωής, τοποθετείται μεταξύ των θεμελιωδών άρθρων της Σύμβασης (*Velikova κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 41488/98, §68, CEDH 2000-VI) και δεν υπόκειται σε καμία παρέκκλιση (βλέπε άρθρο 15§2 της Σύμβασης). Με το άρθρο 3, καθιερώνει επίσης μία από τις βασικές αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών που απαρτίζουν το Συμβούλιο της Ευρώπης. Οι περιπτώσεις στις οποίες νομιμοποιείται η στέρηση της ζωής πρέπει στο εξής να ερμηνεύονται στενά (*Salman κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 21986/93, §97, CEDH 2000-VII). Ο σκοπός και ο στόχος της Σύμβασης, όργανο προστασίας των ανθρώπων, απαιτούν επίσης το άρθρο 2 να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται κατά τρόπο οι απαιτήσεις να είναι πρακτικές και αποτελεσματικές (*McCann και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 27 Σεπτεμβρίου 1995, série A αριθ. 324, σελ. 45-46, §§146-147).

53. Η πρώτη φράση του άρθρου 2§1 υποχρεώνει το Κράτος όχι μόνο να μην προκαλεί το θάνατο εκ προθέσεως και παρανόμως, αλλά επίσης να λαμβάνει, μέσα στα πλαίσια της εσωτερικής έννομης τάξης, τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της ζωής των ατόμων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του (*Kiliz κατά Τουρκίας*, αριθ. 22492/93, §62, CEDH 2000-III). Η υποχρέωση του Κράτους ως προς τούτο συνεπάγεται το πρωταρχικό καθήκον αυτού να διασφαλίζει το δικαίωμα στη ζωή

θεσπίζοντας ένα νομικό και διοικητικό πλαίσιο ικανό να αποτρέπει τη διάπραξη προσβολών κατά του ατόμου και δημιουργώντας ένα μηχανισμό εφαρμογής για την πρόληψη, καταστολή και κύρωση των παραβιάσεων.

54. Όπως καταδεικνύει το ίδιο το κείμενο του άρθρου 2, η χρήση θανατηφόρου βίας από τους αστυνομικούς μπορεί να είναι δικαιολογημένη σε ορισμένες περιπτώσεις. Εν τούτοις, το άρθρο 2 δεν εξουσιοδοτεί τους αστυνομικούς να ενεργούν εν λευκώ. Οι ανεξέλεγκτες και αυθαίρετες ενέργειες των κρατικών οργάνων είναι ασυμβίβαστες προς τον πραγματικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τούτο σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις της αστυνομίας δεν πρέπει μόνο να προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία, αλλά και να ρυθμίζονται αποτελεσματικά από αυτή, στα πλαίσια ενός συστήματος επαρκών και αποτελεσματικών εγγυήσεων κατά της αυθαιρεσίας και της κατάχρησης βίας και επιπλέον κατά των ατυχημάτων που μπορούν να αποφευχθούν (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Μακαρατζής κατά Ελλάδος*, §58).

55. Υπό το φως των ανωτέρω και δεδομένης της σημασίας του άρθρου 2 σε κάθε δημοκρατική κοινωνία, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάζει με ιδιαίτερη προσοχή τους ισχυρισμούς περί παραβίασης της διάταξης αυτής, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τις πράξεις των κρατικών οργάνων τα οποία έκαναν πράγματι χρήση βίας, αλλά και όλες τις περιβάλλουσες συνθήκες, ειδικότερα τον σχεδιασμό τους και τον έλεγχο που ασκείται σε αυτές (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *McCann και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, σελ. 46, § 150). Σε ό, τι αφορά το τελευταίο αυτό σημείο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι αστυνομικοί δεν πρέπει να ενεργούν ανεξέλεγκτα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, είτε μέσα στα πλαίσια οργανωμένης επιχείρησης είτε όταν προβαίνουν με δική τους πρωτοβουλία στην καταδίωξη ατόμου που θεωρούν επικίνδυνο: ένα νομικό και διοικητικό πλαίσιο πρέπει να ορίζει τις περιορισμένες περιστάσεις υπό τις οποίες οι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των νόμων μπορούν να κάνουν χρήση βίας και πυροβόλων όπλων, λαμβανομένων υπόψη των διεθνών κανόνων που έχουν θεσπιστεί ως προς τούτο (*Hamiyet Kaplan και λοιποί κατά Τουρκίας*, αριθ. 36749/97, §49, 13 Σεπτεμβρίου 2005).

ii) η κατάσταση στην προκειμένη υπόθεση

56. Το Δικαστήριο παρατηρεί καταρχήν ότι βρίσκεται αντιμέτωπο με αποκλίνουσες εκδοχές των γεγονότων και ότι αυτές συνδέονται στενά με την ευθύνη του Κράτους ως προς το συμβάν που παραλίγο να στοιχίσει τη ζωή του

προσφεύγοντος κατά την προφυλάκισή του. Είναι αλήθεια ότι τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης αποδείχθηκαν δικαστικώς σε εθνικό επίπεδο (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 21) και ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αντικαταστήσει με τη δική του εκδοχή των γεγονότων εκείνη των εσωτερικών δικαστηρίων (*Klaas κατά Γερμανίας*, απόφαση της 22 Σεπτεμβρίου 1993, série A αριθ. 269, σελ.17, §29). Οι διαπιστώσεις των εσωτερικών δικαστηρίων δεν δεσμεύουν ωστόσο το Δικαστήριο, το οποίο παραμένει ελεύθερο να προβεί στη δική του αξιολόγηση υπό το φως του συνόλου των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του (*Ribitsch κατά Αυστρίας*, απόφαση της 4 Δεκεμβρίου 1995, série A αριθ. 336, σελ.24, §32).

57. Προκειμένου να αξιολογεί τα αποδεικτικά στοιχεία, το Δικαστήριο εφαρμόζει γενικά το κριτήριο της απόδειξης «πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας». Η απόδειξη αυτή μπορεί ωστόσο να προκύπτει και από ένα σύνολο μη διαψεύσιμων, επαρκώς σοβαρών, σαφών και συγκλινουσών ενδείξεων ή υπονοιών. Όταν μόνον οι αρχές έχουν, συνολικά ή εν μέρει, γνώση των επίμαχων περιστατικών, όπως στην περίπτωση προσώπων που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους καθώς τελούν υπό κράτηση, προκύπτουν ισχυρά τεκμήρια για τα πραγματικά περιστατικά σε σχέση με τις σωματικές βλάβες ή τον θάνατο που προκαλούνται κατά τη διάρκεια της κράτησης. Μπορεί μάλιστα να θεωρηθεί ότι το βάρος της αποδείξεως ανήκει στις αρχές, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να παράσχουν ικανοποιητικές και πειστικές εξηγήσεις (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Salman κατά Τουρκίας* [GC], § 100).

58. Στην προκειμένη περίπτωση, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι ο τραυματισμός του προσφεύγοντος επήλθε μετά τη σύλληψή του ενώ βρισκόταν υπό τον πλήρη έλεγχο των αστυνομικών. Ήταν επομένως ευθύνη του Κράτους να παρέξει μία ικανοποιητική εξήγηση σχετικά με την αιτία του τραυματισμού του προσφεύγοντος από πυροβολισμό εξ επαφής. Ωστόσο, το μόνο που κάνει το εν λόγω Κράτος είναι να παραπέμψει στις διαπιστώσεις του εθνικού δικαστηρίου το οποίο αθώωσε τον κατηγορούμενο λόγω αμφιβολιών. Εν τούτοις, η αθώωση του αστυνομικού Β. κατά την ποινική δίκη η οποία συνδέεται με το τεκμήριο της αθωότητας, δεν απαλλάσσει το ελληνικό Κράτος από την ευθύνη του ως προς τη Σύμβαση (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ribitsch κατά Αυστρίας*, σελ.26, §34, *Berktaş κατά Τουρκίας*, αριθ. 22493/93, §168, 1^η Μαρτίου 2001, *H.Y. και HÜ.Y κατά Τουρκίας*, αριθ. 40262/98, §105, 6 Οκτωβρίου 2005).

59. Το Δικαστήριο πρέπει να υπογραμμίσει στο σημείο αυτό ότι τα πρόσωπα που έχουν προφυλακιστεί βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και οι αρχές έχουν καθήκον

να τα προστατεύουν. Ένα Κράτος είναι υπεύθυνο για κάθε πρόσωπο που τελεί υπό κράτηση, διότι το τελευταίο βρίσκεται απόλυτα στα χέρια των αστυνομικών (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Berkday κατά Τουρκίας*, §167). Σε γενικές γραμμές, και μόνο το γεγονός ότι ένα άτομο απεβίωσε υπό ύποπτες συνθήκες ή αντιμετώπισε παρόμοιο κίνδυνο ενώ στερείτο της ελευθερίας του, μπορεί από τη φύση του να εγείρει ερώτημα σχετικά με την τήρηση εκ μέρους του Κράτους της υποχρέωσής του να προστατεύει το δικαίωμα του εν λόγω ατόμου στη ζωή (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *H.Y. και HÜ.Y κατά Τουρκίας*, §104).

60. Ωστόσο, αν και το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να προβεί σε υποθέσεις σχετικά με την έκβαση των συμβάντων, εκτιμά ωστόσο ότι οι αστυνομικές αρχές δεν έκαναν εν προκειμένω ό,τι εύλογα θα μπορούσε κανείς να αναμένει από εκείνες προκειμένου να διασφαλίσουν για τον προσφεύγοντα το απαιτούμενο επίπεδο προστασίας και να αντιμετωπίσουν τους πραγματικούς κινδύνους που μπορούσε να επιφέρει για τη ζωή του η αστυνομική επιχείρηση της οποίας υπήρξε αντικείμενο.

61. Ειδικότερα, το Δικαστήριο εκπλήσσεται από την προφανή έλλειψη επαγγελματισμού των αστυνομικών που ενεπλάκησαν στο συμβάν. Υπενθυμίζεται ότι, παρόλο που η σύλληψή του εξελίχθηκε χωρίς προβλήματα, αντί να οδηγηθεί κατευθείαν στο αστυνομικό τμήμα, ο προσφεύγων οδηγήθηκε στο πάρκινγκ ενός νυκτερινού κέντρου και τον διέταξαν να κατέβει από το αστυνομικό όχημα. Εκεί, όπως φαίνεται, ο Β. του αφαίρεσε μία χειροπέδη χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο και χωρίς να ζητήσει τη βοήθεια του συναδέλφου του. Η κατάσταση αυτή επέτρεψε στον προσφεύγοντα να προσπαθήσει να διαφύγει και όταν ο αστυνομικός τον έπιασε, ο προσφεύγων μπόρεσε εύκολα να αρπάξει το όπλο του, που ήταν πάντα έτοιμο να πυροβολήσει, και εν τέλει τραυματίστηκε ο ίδιος, υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες, πιθανόν κατά τη διάρκεια της πάλης που ακολούθησε. Εν κατακλείδι, από τα αποδεικτικά στοιχεία που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, προκύπτει ότι τη σύλληψη του προσφεύγοντος ακολούθησαν περιστατικά που θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί αν οι αστυνομικοί που είχαν την ευθύνη να τον οδηγήσουν στο αστυνομικό τμήμα δεν είχαν πάρει απερίσκεπτες πρωτοβουλίες και αν ο αστυνομικός είχε χειριστεί καλύτερα το όπλο του.

62. Επιπλέον, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το γεγονός ότι η κατάσταση έφθασε σε αυτό το σημείο είναι ακόμα πιο ασυγχώρητο δεδομένου ότι επρόκειτο για μία επιχείρηση προγραμματισμένη από την αστυνομία. Δεν επρόκειτο επομένως για μία τυχαία επιχείρηση, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε απρόσμενες εξελίξεις

απέναντι στις οποίες οι αστυνομικοί μπορεί να καλούνταν να αντιδράσουν χωρίς να είναι προετοιμασμένοι (*Rehbock κατά Σλοβενίας*, αριθ. 29462/95, §§71-72, CEDH 2000-XII), αλλά για μία επιχείρηση της οποίας την προετοιμασία όφειλαν να φροντίσουν οι αστυνομικοί, συμπεριλαμβανομένης της φάσης προσαγωγής των συλληφθέντων στο αστυνομικό τμήμα.

63. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο δε λησμονεί ότι το 1998, έτος κατά το οποίο έλαβε χώρα το επίμαχο επεισόδιο, η χρήση όπλων από τα αστυνομικά όργανα διεπόταν από μία νομοθεσία η οποία θεωρείτο απαρχαιωμένη και ατελής για μία σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία. Το σύστημα που ίσχυε δεν παρείχε στους υπεύθυνους για την εφαρμογή των νόμων σαφείς συστάσεις και κριτήρια σχετικά με τη χρήση βίας σε καιρό ειρήνης (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Μακαρατζής κατά Ελλάδος*, §70). Χαρακτηριστικό της αβεβαιότητας που κυριαρχούσε είναι ότι, παρόλο που η διοικητική έρευνα έκρινε ότι ο αστυνομικός έπρεπε να αφοπλίσει το όπλο του μετά τη σύλληψη του προσφεύγοντος, το ποινικό δικαστήριο έκρινε ότι ο αστυνομικός δικαίως δεν αφοπλίσει το όπλο του καθώς η επιχείρηση βρισκόταν σε εξέλιξη (βλέπε αντίστοιχα πιο πάνω παράγραφοι 15-16 και 21). Η απουσία σαφών κανόνων μπορεί επίσης να εξηγήσει γιατί ο Β. και ο συνάδελφός του αποφάσισαν αυθόρμητα να παρεκκλίνουν της πορείας τους προς το αστυνομικό τμήμα προκειμένου να ανακαλύψουν κι άλλες κρυψώνες ναρκωτικών, χωρίς να υπάρχει εντολή από τα κεντρικά. Οι κατηγορούμενοι αστυνομικοί μπόρεσαν συνεπώς να ενεργήσουν με μεγάλη αυτονομία και να πάρουν απερίσκεπτες πρωτοβουλίες, κάτι που πιθανώς δε θα συνέβαινε αν είχαν λάβει εκπαίδευση και προσήκουσες οδηγίες.

64. Υπό των φως των όσων προηγήθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπάρχει ευθύνη της εναγόμενης κυβέρνησης στο συμβάν το οποίο έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του προσφεύγοντος και τον κατέστησε ανάπηρο σε ποσοστό 100%. Συνεπώς, υπήρξε διαπίστωση του άρθρου 2 της Σύμβασης κατά το ουσιαστικό σκέλος του.

β) Σε ό,τι αφορά την επικαλούμενη ανεπάρκεια της έρευνας

ι. Γενικές αρχές

65. Συνδυαζόμενη με το γενικό καθήκον που ανήκει στο Κράτος δυνάμει του άρθρου 1 να «αναγνωρίζουν εις όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας των πρόσωπα, τα καθοριζόμενα εις το πρώτος μέρος της παρούσης Συμβάσεως δικαιώματα και ελευθερίας», η υποχρέωση της προστασίας του δικαιώματος στην

ζωή που επιβάλλει το άρθρο 2 της Σύμβασης απαιτεί εμμέσως να διεξάγεται μία επίσημη, προσήκουσα και πραγματική έρευνα όταν η χρήση βίας προκάλεσε θάνατο ανθρώπου (*Çakici κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 23657/94, § 86, CEDH 1999-IV). Μέσα από μία τέτοια έρευνα, πρέπει κατά κύριο λόγο να εξασφαλίζεται η πραγματική εφαρμογή των εθνικών νόμων που προστατεύουν το δικαίωμα στην ζωή και, στις περιπτώσεις όπου εμπλέκονται αξιωματούχοι ή όργανα του Κράτους, να διασφαλίζεται ότι αυτοί πράγματι θα λογοδοτήσουν για τους θανάτους, οι οποίοι συνέβησαν υπό την ευθύνη τους (*Anguelova κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 38361/97, § 137, CEDH 2002-IV). Δεδομένου ότι σε αυτόν το είδος των υποθέσεων είναι σύνηθες, στην πράξη, οι ενδιαφερόμενοι αξιωματούχοι ή όργανα του Κράτους να είναι σχεδόν οι μόνοι που γνωρίζουν τις πραγματικές συνθήκες του θανάτου, η εισαγωγή των καταλλήλων εθνικών διαδικασιών – ποινικές διώξεις, πειθαρχικές διώξεις και διαδικασίες που επιτρέπουν την άσκηση των προσφυγών, οι οποίες προσφέρονται στα θύματα και στις οικογένειές τους – εξαρτάται από την διενέργεια, με πλήρη ανεξαρτησία και αμεροληψία, μιας προσήκουσας επίσημης έρευνας. Ο συλλογισμός αυτός ισχύει και εν προκειμένω, όπου το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η δύναμη που χρησιμοποιήθηκε από την αστυνομία κατά του προσφεύγοντος έθεσε την ζωή του τελευταίου σε κίνδυνο.

66. Η έρευνα πρέπει από την φύση της να επιτρέπει, πρώτον, να καθορίσει τις συνθήκες που περιέβαλαν τα συμβάντα και, δεύτερον, να αναγνωρίσει και να επιβάλει κυρώσεις στους υπεύθυνους. Πρόκειται για μία υποχρέωση όχι αποτελέσματος, αλλά μέσων. Οι αρχές οφείλουν να έχουν λάβει τα εύλογα μέτρα που είχαν στην διάθεσή τους – να συλλέξουν τις καταθέσεις των μαρτύρων και να ζητήσουν την διενέργεια τεχνικών πραγματογνωμοσυνών, για παράδειγμα – προκειμένου να εξασφαλίσουν την συγκέντρωση των αποδείξεων σχετικά με τα εν λόγω συμβάντα. Μία απαίτηση ταχύτητας και εύλογης επιμέλειας υπονοείται κάτω από τις συνθήκες αυτές. Οποιαδήποτε παράλειψη της έρευνας, η οποία αποδυναμώνει την ικανότητά της να καθορίσει τις συνθήκες της υπόθεσης ή να αναγνωρίσει τους υπεύθυνους κινδυνεύει να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η έρευνα δεν παρουσιάζει το απαιτούμενο επίπεδο επάρκειας (*Kelly και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 30054/96, §§ 96-97, 4 Μαΐου 2001, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Anguelova κατά Βουλγαρίας*, § 139).

ii. Εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση

67. Στην παρούσα υπόθεση, ανοίχθηκε μία διοικητική έρευνα μετά το επίδικο επεισόδιο. Εξετάσθηκε ένας αριθμός αστυνομικών και άλλων μαρτύρων και πραγματοποιήθηκαν εργαστηριακές εξετάσεις. Μετά την έρευνα, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά ενός αστυνομικού, ο οποίος τελικώς αθωώθηκε (πιο πάνω παράγραφοι 12 έως 21).

68. Παρά ταύτα, το Δικαστήριο παρατηρεί εντυπωσιακές παραλείψεις κατά την διεξαγωγή της έρευνας. Ειδικότερα, αποδίδει μεγάλη σημασία στο γεγονός ότι δεν διεξήχθη ούτε πραγματογνωμοσύνη για να διερευνηθεί η παρουσία πυρίτιδας στα χέρια των πρωταγωνιστών του επεισοδίου, ούτε αναπαράσταση. Για να εξηγήσει τις παραλείψεις αυτές, η Κυβέρνηση επικαλείται, αφενός, την άμεση οδήγηση του προσφεύγοντος στα επείγοντα και, αφετέρου, την μακρά νοσηλεία του. Εν τούτοις, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, οι λόγοι αυτοί δεν είναι έγκυρες δικαιολογίες, αφού τίποτα δεν εμπόδιζε τις εθνικές αρχές να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να διαλευκάνουν τις συνθήκες του επεισοδίου τόσο κατά την διάρκεια της μεταφοράς του προσφεύγοντος στο νοσοκομείο όσο και κατά την διάρκεια της νοσηλείας του. Εξάλλου, είναι παράδοξο ότι, αν και οι εθνικές αρχές δέχθηκαν ότι ο προσφεύγων μπόρεσε να αρπάξει εύκολα το όπλο του αστυνομικού από την θήκη που αυτός έφερε στην ζώνη του, κάτι που σε κάθε περίπτωση δεν είναι φυσιολογικό ή σύνηθες γεγονός, δεν υπήρξε ούτε πραγματογνωμοσύνη αυτής της θήκης ούτε έλεγχος της στολής του αστυνομικού, προκειμένου να διαπιστωθεί αν αυτός έφερε το όπλο του με κανονικό τρόπο. Εξάλλου, δεν προκύπτει από την δικογραφία ότι φωτογραφίες ελήφθησαν μετά το συμβάν, γεγονός που θα μπορούσε να συμπληρώσει περαιτέρω την έρευνα.

69. Οι πιο πάνω απαριθμούμενες παραλείψεις εμπόδισαν το εθνικό δικαστήριο να στοιχειοθετήσει τα γεγονότα με την πληρότητα που θα μπορούσε να το κάνει υπό άλλες συνθήκες. Υπενθυμίζοντας ότι ο διωχθείς αστυνομικός απαλλάχθηκε λόγω αμφιβολιών, το Δικαστήριο δεν πείστηκε ότι οι εθνικές αρχές δεν μπορούσαν να κάνουν περισσότερο για να αναπαραστήσει τα γεγονότα με ακρίβεια και να αποσαφηνίσει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ο προσφεύγων τραυματίστηκε τόσο σοβαρά.

70. Λαμβανομένων υπόψη των σκέψεων που προηγούνται, το Δικαστήριο καταλήγει στην έλλειψη αποτελεσματικότητας της έρευνας που διεξήχθη από τις αρχές πάνω στο εν λόγω επεισόδιο. Το συμπέρασμα αυτό απαλλάσσει το Δικαστήριο από την υποχρέωση να αποφανθεί επί του βάσιμου των ισχυρισμών του

προσφεύγοντος σχετικά με τις άλλες αντικανονικότητες που διαπράχθηκαν κατά την διάρκεια της έρευνας.

71. Υπήρξε επομένως παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης για τον λόγο αυτό. Εξάλλου, λαμβανομένων υπόψη της επιχειρηματολογίας του προσφεύγοντος για το ζήτημα αυτό και των λόγων για τους οποίους διαπίστωσε την παραβίαση του άρθρου 2 στο διαδικαστικό σκέλος του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν τίθεται κανένα διακεκριμένο ζήτημα υπό το πρίσμα του άρθρου 13 της Σύμβασης (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Μακαρατζής κατά Ελλάδας*, § 86).

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 2

72. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι παραβιάσεις των απαιτήσεων του άρθρου 2 της Σύμβασης ήταν αποτέλεσμα διακρίσεων σε βάρος των ατόμων που κατάγονται από τους ρωμ. Επικαλείται το άρθρο 14 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει:

«Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη (...) Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

73. Προκειμένου να υποστηρίξει την αιτίασή του, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι προκαταλήψεις της κοινωνίας γενικά και της αστυνομίας ειδικά έναντι των Ρωμ είναι ευρέως διαδεδομένες στην Ελλάδα και εκδηλώνονται συχνά με πράξεις βίας, στις οποίες οι αρχές αντιδρούν με ανεπαρκείς έρευνες που οδηγούν στην πράξη στην ατιμωρησία των ενόχων. Το φαινόμενο αυτό διαπιστώθηκε από τις διεθνείς οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και οδήγησε το Δικαστήριο στο συμπέρασμα, στο πλαίσιο μιας παρόμοιας υπόθεσης, της παραβίασης του άρθρου 14 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3 κατά το διαδικαστικό σκέλος του (*Μπέκος και Κουτρόπουλος κατά Ελλάδας*, αριθ. 15250/02, 13 Δεκεμβρίου 2005). Σχετικά με την δική του υπόθεση, ο προσφεύγων αναφέρεται ειδικότερα στην δήλωση ενός από τους αστυνομικούς που συμμετείχαν στην επιχείρηση, ο οποίος υποστήριξε ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου ότι «οι

περισσότεροι τσιγγάνοι είναι εγκληματίες». Εκτιμά ότι, στα μάτια της αστυνομίας, όλοι οι Ρωμ, και επομένως και η οικογένειά του, είναι οι «εύκαιροι εγκληματίες» και ότι η εχθρική αντίληψη αυτή πρέπει να ελήφθη αυτεπαγγέλτως υπόψη από το δικαστήριο που δίκασε την υπόθεση.

74. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα πρακτικά περιλαμβάνουν μία περίληψη όλων των καταθέσεων και δεν καταγράφουν λέξη προς λέξη τις μαρτυρίες που συλλέγονται κατά τη δίκη. Ο αστυνομικός επομένως που διατύπωσε τα επίδικα λόγια δεν έκανε μία γενική αναφορά στους τσιγγάνους. Θέλησε απλώς να εξηγήσει ότι η επιχείρηση στην οικία του προσφεύγοντος ήταν δικαιολογημένη από το γεγονός ότι τα μέλη της οικογένειας αυτής, μαζί με άλλους κατοίκους της περιοχής με ίδια εθνική προέλευση, εμπλέκονταν συχνά σε εγκληματικές πράξεις, όπως η εμπορία ναρκωτικών, οι κλοπές, η χρήση όπλων κατά αστυνομικών κλπ. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω μάρτυρας εξέφρασε τα όσα ο ίδιος είχε διαπιστώσει για την κατάσταση που βασιλευε στην περιοχή, χωρίς να επιδείξει εχθρότητα ή προκατάληψη σε βάρος των αθίγγανων. Σε κάθε περίπτωση, οι ιδέες του εν λόγω αστυνομικού, ο οποίος δεν ήταν παρών στο συμβάν, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι αντανακλούν τη νοοτροπία ολόκληρης της ελληνικής αστυνομίας.

75. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά γενικό κανόνα, όταν οι ισχυρισμοί για διακριτική συμπεριφορά από τις εθνικές αρχές περιέρχονται σε γνώση του, συντάσσεται με την αρχή της απόδειξης «πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας» αλλά ότι η απόδειξη αυτή μπορεί να προκύπτει από ένα σύνολο μη διαψευστων, επαρκώς σοβαρών, σαφών και συγκλινουσών ενδείξεων ή υπονοιών (*Natchova και λοιποί κατά Βουλγαρίας* [GC], αριθ. 43577/98 και 43579/98, §147, 6 Ιουλίου 2005).

76. Στην προκειμένη υπόθεση, ο προσφεύγων επικαλείται ειδικότερα προσβλητικά λόγια που διατύπωσε ένας συνάδελφος του κατηγορούμενου ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου.

77. Το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του την πλήρη μεταγραφή της κατάθεσης του εν λόγω αστυνομικού, προκειμένου να εξακριβώσει τους ισχυρισμούς της Κυβέρνησης ως προς το πλαίσιο μέσα στο οποίο διατύπωσε τα επίδικα λόγια. Σημειώνει εν τούτοις ότι ακόμα κι αν ο εν λόγω αστυνομικός συμμετείχε στην επιχείρηση στην οικία του προσφεύγοντος, δεν ήταν ωστόσο παρών κατά τον τραυματισμό του τελευταίου. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι ρατσιστικές προκαταλήψεις που μπορούν να του αποδοθούν έπαιξαν οποιοδήποτε ρόλο στο ατύχημα που λίγο έλειψε να στοιχίσει τη ζωή του προσφεύγοντος.

Επιπλέον, δεν αποδείχθηκε ότι τα λόγια αυτά αντανakλούσαν την άποψη των άλλων προσώπων που εμπλέκονταν στην υπόθεση, ούτε του αστυνομικού που είχε στην κατοχή του το όπλο που τραυμάτισε τον προσφεύγοντα ούτε των αστυνομικών και δικαστικών αρχών που εξέτασαν τα επίδικα συμβάντα (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Velikona κατά Βουλγαρίας*, §94).

78. Τέλος, αντίθετα με την υπόθεση *Μπέκος και Κουτρόπουλος* που επικαλείται ο προσφεύγων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι εν προκειμένω, το δικαστήριο ουδέποτε ειδοποιήθηκε από τον προσφεύγοντα ή άλλους μάρτυρες, φυσικά πρόσωπα ή μη κυβερνητικές οργανώσεις ότι αιτία για τον τραυματισμό του προσφεύγοντος μπορεί να αποτελούσαν ρατσιστικές συμπεριφορές. Το δικαστήριο δεν όφειλε ως εκ τούτου σε μία πιο εμπεριστατωμένη εξέταση του συνόλου των συμβάντων προκειμένου να φέρει στο φως ένα ενδεχόμενο ρατσιστικό κίνητρο (βλέπε, *a contrario*, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Μπέκος και Κουτρόπουλος κατά Ελλάδος*, §§69-75).

79. Εν όψει των παρατηρήσεων αυτών, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ακόμα κι αν από την κοινοτοπία τους τα λόγια που διατύπωσε ένας μάρτυρας κατά τη δίκη ήταν προδήλως προσβλητικά για τα άτομα καταγωγής ρομ και απαράδεκτα για την αιτία αυτή, δεν υπήρξε ωστόσο παραβίαση του άρθρου 14 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 2.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

80. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

1. Υλική ζημία

81. Ο προσφεύγων αξιώνει το ποσό των 284.700 ευρώ, προσαυξημένο με τόκους, για υλική ζημία. Το ποσό αυτό προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των ετών (35) κατά τα οποία θα μπορούσε να εργαστεί αν ο τραυματισμός του δεν τον καθιστούσε ανάπηρο σε ποσοστό 100% και ανίκανο για οποιαδήποτε εργασία, με το ελάχιστο ποσό των ετήσιων εισοδημάτων του.

82. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το αίτημα αυτό στηρίζεται σε μία άκρως υποθετική απώλεια και πρέπει να απορριφθεί. Σημειώνει μεταξύ άλλων ότι ο προσφεύγων λαμβάνει σύνταξη αναπηρίας το ποσό της οποίας είναι υψηλότερο από τον ελάχιστο μισθό.

83. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην προκειμένη περίπτωση υφίσταται πρόδηλη αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της επικαλούμενης από τον ενδιαφερόμενο υλικής ζημίας και της διαπιστωθείσας παραβίασης του άρθρου 2 της Σύμβασης. Λαμβανομένης υπόψη της αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει την κατάσταση του προσφεύγοντος, της σοβαρότητας της κατάστασής του και της πλήρους και μόνιμης ανικανότητάς του για εργασία, το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να του επιδικάσει μία αποζημίωση για τις υλικές απώλειές του, τόσο τις περασμένες όσο και τις μελλοντικές (*Mikheyev κατά Ρωσίας*, αριθ. 77617/01, §162, 26 Ιανουαρίου 2006). Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο του επιδικάζει 100.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

2. Ηθική βλάβη

84. Ο προσφεύγων αξιώνει 1.000.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη.

85. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αίτημα αυτό είναι υπερβολικό. Σημειώνει ότι στην υπόθεση *Μακαρατζής*, όπου ο προσφεύγων καταδιώχθηκε από τριάντα τρεις αστυνομικούς, τραυματίστηκε από τέσσερις σφαίρες και υπέστη σοβαρή σωματική βλάβη, το Δικαστήριο του επιδίκασε 15.000 ευρώ για την αιτία αυτή (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Μακαρατζής κατά Ελλάδος*, §93).

86. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των συνθηκών της υπόθεσης και αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 20.000 ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

87. Ο προσφεύγων αξιώνει 3.300 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει κανένα τιμολόγιο ή απόδειξη αμοιβής των εκπροσώπων του αλλά μόνο δύο αποδείξεις ταχυδρομείου αξίας 21,80 ευρώ η κάθε μία.

88. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος δεν είναι αιτιολογημένες.

89. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

90. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος δεν συνοδεύονται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά ώστε να υπολογιστούν με ακριβή τρόπο. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημά του.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

91. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Απορρίπτει* την προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης ως προς την εφαρμογή του άρθρου 2 της Σύμβασης.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης λόγω της παραβίασης εκ μέρους του εναγόμενου Κράτους της υποχρέωσής του να προστατεύει το δικαίωμα του προσφεύγοντος στη ζωή.
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης λόγω της παραβίασης εκ μέρους εναγόμενου Κράτους της υποχρέωσής του να διεξάγει μία αποτελεσματική έρευνα για τις συνθήκες του συμβάντος που έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του προσφεύγοντος.

4. Αποφαίνεται ότι ουδέν διαφορετικό ζήτημα τίθεται υπό το πρίσμα του άρθρου 3 της Σύμβασης.

5. Αποφαίνεται ότι ουδέν διαφορετικό ζήτημα τίθεται υπό το πρίσμα του άρθρου 13 της Σύμβασης.

6. Αποφαίνεται ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 14 της Σύμβασης.

7. Αποφαίνεται ότι

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 100.000 (εκατό χιλιάδες) ευρώ για υλική ζημία και 20.000 (είκοσι χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσυζητηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσυζητημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

8. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Ιουνίου 2007 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση έχει συναφθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 45 § 2 της Σύμβασης και 74 § 2 του κανονισμού, η έκθεση της συγκλίνουσας άποψης του κυρίου Λουκαΐδη με την οποία δηλώνει ότι συντάσσεται ο κύριος Kovler.

Λ.Λ

S.N.

ΣΥΓΚΛΙΝΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ Κ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ Ο ΔΙΚΑΣΤΗΣ Κ. ΚΟΒΛΕΡ ΔΗΛΩΝΕΙ ΟΤΙ ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

(Μετάφραση)

Αν και συμφωνώ με το συμπέρασμα της πλειοψηφίας σύμφωνα με το οποίο υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης υπό το ουσιαστικό σκέλος του, δεν προσχωρώ στο σκεπτικό που ακολούθησε για να φθάσει στην διαπίστωση αυτή. Κατά την γνώμη μου, η Κυβέρνηση δεν έδωσε καμία πειστική εξήγηση ως προς τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ο προσφεύγων τραυματίστηκε βαριά στο κεφάλι από σφαίρα προερχόμενη από το όπλο ενός αστυνομικού, ενώ ο ενδιαφερόμενος βρισκόταν στα χέρια της αστυνομίας.

Το Δικαστήριο έχει όλη την ευχέρεια να επιδοθεί στην δική του εκτίμηση των αποδείξεων και να φθάσει στα δικά του ανεξάρτητα συμπεράσματα, τα οποία μπορούν να διαφέρουν από εκείνα των δικαστικών και εθνικών αρχών. Επαναλαμβάνω εδώ την θέση που είχα διατυπώσει, ως ακολούθως, στην χωριστή άποψή μου στην υπόθεση *Zelilof κατά Ελλάδας* (αριθ. 17060/03, 24 Μαΐου 2007):

« (...) στις υποθέσεις που αναφέρονται σε αιτιάσεις κακομεταχείρισης από αστυνομικούς, το Δικαστήριο έρχεται παγίως αντιμέτωπο με τις διαψεύσεις της αστυνομίας ως προς τις εν λόγω αιτιάσεις, και, όταν ο προσφεύγων έχει εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα, οφείλει να κρίνει αν τα συμπεράσματα των εθνικών δικαστηρίων είναι ορθά ή όχι. Σε μία τέτοια περίπτωση, το Δικαστήριο έχει ως αποστολή να αποφασίσει πού βρίσκεται η αλήθεια, χωρίς

να λαμβάνει υπόψη την παρουσίαση των συμβάντων, όπως αυτή δίδεται από την αστυνομία ή ακόμη και από τα εθνικά δικαστήρια. (*Ribitsch κατά Αυστρίας*, απόφαση της 4 Δεκεμβρίου 1995, série A no. 336). Είναι ακριβώς η έκταση και το αντικείμενο της αποστολής που ανατίθεται στο Δικαστήριο σε αυτό το είδος των υποθέσεων που κάνει τον δικονομικό έλεγχο που αυτή ενέχει να εγγυάται μία πραγματική προστασία των επιδίκων θεμελιωδών δικαιωμάτων.»

Πράγματι, αν το Δικαστήριο δεν είχε την ευχέρεια να αποστασιοποιηθεί από τα συμπεράσματα των εθνικών δικαστηρίων, η προστασία που εξασφαλίζεται για τα πρόσωπα μέσω της διαδικασίας της ατομικής προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου δεν θα είχε κανένα νόημα και καμία αποτελεσματικότητα. Η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας της ατομικής προσφυγής απορρέει ακριβώς από το γεγονός ότι ο δικονομικός έλεγχος που ασκείται σε διεθνές επίπεδο έχει το πλεονέκτημα να επιτρέπει την εκτίμηση των γεγονότων μακριά από την επιρροή των τοπικών συνθηκών, συμπεριλαμβανομένων και των ιδιαιτέρων αντιδράσεων και αντιλήψεων της κοινωνίας, μέσα στην οποία λειτουργούν οι τοπικοί θεσμοί. Αυτό μπορεί να εξηγήσει την απροθυμία, την οποία παρατηρούμε σε κάποια από τα ευρωπαϊκά Κράτη που συμβάλλονται στην Σύμβαση, προκειμένου για την άσκηση πραγματικών διώξεων κατά αστυνομικών για κακομεταχείριση στην οποία επέβαλαν κρατούμενους. Πιστεύω ότι είναι επίκαιρο να αναφέρω εδώ την εξήγηση του James Fawcett, ως προς τις δυσκολίες στο να αποδειχθούν οι αιτιάσεις κακομεταχείρισης από την αστυνομία. Μεταξύ των λόγων που έδωσε υπάρχει το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενες αρχές « (...) έχουν μία συλλογική φήμη να προστατεύσουν, γεγονός που τις κάνει να δυσανασχετούν στο να εξουσιοδοτούν έρευνες πάνω στα επικαλούμενα συμβάντα και, ακόμη περισσότερο, να παραδεχθούν την ευθύνη τους ως προς τα συμβάντα αυτά» («*L'application de la Convention européenne des Droits de l'Homme*, 2e éd., σελ. 43).

Έτσι, τα συμπεράσματα της διοικητικής έρευνας, η εκδοχή του ατυχήματος που δόθηκε από την αστυνομία και η απαλλαγή του ενδιαφερομένου αστυνομικού από το εθνικό ποινικό δικαστήριο δεν εμποδίζουν το Δικαστήριο από το να προβεί σε μία ανεξάρτητη εξέταση των συμβάντων. Προς τούτο, θα μπορούσα να προσθέσω ότι εν προκειμένω (α) η διοικητική έρευνα που διεξήγαγε η αστυνομία δεν παρείχε τα απαραίτητα εχέγγυα αμεροληψίας, και (β) τα κριτήρια που χρησιμοποίησε το εθνικό

δικαστήριο για να αξιολογήσει τα στοιχεία που στηρίζουν τις κατηγορίες κατά του εν λόγω αστυνομικού ήταν ουσιωδώς διαφορετικά από το κριτήριο που χρειάστηκε να χρησιμοποιήσει το Δικαστήριο όταν αποφάνθηκε σχετικά με την αιτίαση του προσφεύγοντος την ερειδόμενη στα ίδια πραγματικά περιστατικά. Το εθνικό δικαστήριο εκκίνησε από την αρχή ότι ο κατηγορούμενος απολάμβανε του τεκμηρίου της αθωότητας και δεν μπορούσε να τον καταδικάσει παρά μόνον αν αποδεικνυόταν πέρα από οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία ότι ο ενδιαφερόμενος ήταν ένοχος στην βάση των εν λόγω πραγματικών περιστατικών. Σε ό,τι αφορά την αντίστοιχη αιτίαση ενώπιον του Δικαστηρίου, σχετικά με τα τραύματα των οποίων ουδείς αμφισβητεί την ύπαρξη και τα οποία φέρονται να προκλήθηκαν κατά την διάρκεια της κράτησης του προσφεύγοντος από την αστυνομία, το εναγόμενο Κράτος τεκμαίρεται υπεύθυνο, εκτός αν δώσει μία ικανοποιητική και πειστική εξήγηση αποκλείοντας κάθε ευθύνη από πλευράς του. Έτσι, η απαλλαγή του ενδιαφερομένου αστυνομικού από το ποινικό δικαστήριο δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση αποφασιστικό στοιχείο, ακόμη και αν δεχθούμε ότι τα συμπεράσματά του είναι θεμιτά.

Η Κυβέρνηση έδωσε την ακόλουθη εξήγηση για το εν λόγω ατύχημα: Μόλις ο προσφεύγων συνελήφθη, του πέρασαν χειροπέδες. Μέσα στο αυτοκίνητο που τον μετέφερε στο τμήμα, παραπονέθηκε ότι οι χειροπέδες ήταν πολύ σφιχτές και πρότεινε να οδηγήσει τους αστυνομικούς σε ένα άλλο μέρος όπου είχε κρύψει κάνναβη. Μόλις έφθασαν εκεί, ένας από τους δύο παρόντες αστυνομικούς άρχισε να χαλαρώνει τις χειροπέδες. Ο προσφεύγων έσπρωξε τον αστυνομικό και επιχείρησε να διαφύγει. Ο αστυνομικός τον έπιασε, αλλά ο προσφεύγων κατόρθωσε να αρπάξει το όπλο του. Κατά την διάρκεια της πάλης που ακολούθησε, το όπλο εκτυρσοκρότησε τυχαία και η σφαίρα τραυμάτισε τον προσφεύγοντα στο κεφάλι.

Η εκδοχή της Κυβέρνησης, την οποία ο προσφεύγων αμφισβητεί, δεν αντέχει στην εξέταση. Παρουσιάζει κενά και φαίνεται μάλλον απίθανη. Γιατί να προσφερθεί ο προσφεύγων να οδηγήσει τους αστυνομικούς σε ένα άλλο μέρος όπου υποτίθεται ότι είχε κρύψει κάνναβη; Η Κυβέρνηση δεν αναφέρει αν η αστυνομία είχε δώσει στον προσφεύγοντα την διαβεβαίωση ότι θα ετύγχανε επιεικέστερης μεταχείρισης ως αντάλλαγμα της κάνναβης αυτής. Επίσης, δεν κάνει καθόλου λόγο για στιχομυθία του προσφεύγοντος που να υποδεικνύει ότι ο προσφεύγων ανέμενε καλύτερη μεταχείριση σε αντάλλαγμα της προσφοράς του. Επομένως, είναι δύσκολο να δεχθεί κανείς ότι ο προσφεύγων αυτοενοχοποιήθηκε ως έχων στην κατοχή του μία επιπλέον ποσότητα κάνναβης χωρίς να περιμένει τίποτα σε αντάλλαγμα. Εξάλλου, η Κυβέρνηση δεν

εξήγησε επακριβώς πώς ο προσφεύγων είχε κατορθώσει να αρπάξει και να χρησιμοποιήσει το όπλο του αστυνομικού για να πληγεί τελικά από μία σφαίρα στο κεφάλι. Αυτό το σημαντικό τμήμα της εκδοχής της Κυβέρνησης είναι λίγο νεφελώδες. Καθίσταται ακόμη περισσότερο νεφελώδες και ελάχιστα πειστικό υπό το φως της εκδοχής του προσφεύγοντος και μερικών ακόμη στοιχείων που αναφέρω πιο κάτω.

Εν τούτοις, θα πρέπει να προσθέσω ότι η εκδοχή σύμφωνα με την οποία ο ενδιαφερόμενος αστυνομικός αφαίρεσε την μία από τις χειροπέδες αμέσως πριν το συμβάν στο πάρκινγκ αμφισβητείται από την ανεξάρτητη μαρτυρία της νοσοκόμας Ν., η οποία βρισκόταν στο νοσοκομείο όπου μεταφέρθηκε ο προσφεύγων μετά τον τραυματισμό του (παράγραφος 20 της απόφασης). Αυτή καταθέτει επίσης ότι «είδαμε τον αστυνομικό να αφαιρεί μία χειροπέδη από το χέρι του». Η δήλωση αυτή, συνδυαζόμενη με εκείνη του γιατρού, ο οποίος ανέλαβε τον προσφεύγοντα στο χειρουργείο στην συνέχεια (ίδια πιο πάνω παράγραφος), δημιουργεί αμφιβολίες για την εκδοχή της αστυνομίας για τα συμβάντα, όπως αυτή περιγράφεται πιο πάνω. Σύμφωνα με την δήλωση του ιατρού, ο προσφεύγων «φορούσε μία χειροπέδη στο αριστερό χέρι». Από αυτά προκύπτει, κατά την γνώμη μου, ότι το συμπέρασμα της πλειοψηφίας, σύμφωνα με το οποίο στον τόπο του συμβάντος «(...) κατά πάσα πιθανότητα, ο Β. [ο ενδιαφερόμενος αστυνομικός] του αφαίρεσε μία χειροπέδη» (παράγραφος 61 της απόφασης) πρέπει να ελεγχθεί.

Ο προσφεύγων δηλώνει ότι, όταν τον ανέβασαν στο αυτοκίνητο της αστυνομίας, είχε τα χέρια δεμένα με χειροπέδες πίσω από την πλάτη. Του είπαν ότι θα τον οδηγούσαν στο αστυνομικό τμήμα για να του πάρουν κατάθεση. Εν τούτοις, οι αστυνομικοί τον οδήγησαν στο πάρκινγκ ενός νυκτερινού κέντρου και άρχισαν να τον χτυπούν προκειμένου να τους αποκαλύψει και άλλες κρυψώνες ναρκωτικών. Ο προσφεύγων τους απάντησε ότι δεν γνώριζε. Στην συνέχεια, ο αστυνομικός που τον κτυπούσε έβγαλε το όπλο του και το έβαλε πάνω στο κεφάλι του προσφεύγοντος, απειλώντας να τον σκοτώσει αν δεν μιλούσε. Πυροβόλησε και τραυμάτισε τον προσφεύγοντα στο κεφάλι.

Οφείλω να πω ότι η εκδοχή του προσφεύγοντος για τα γεγονότα φαίνεται πιο αληθοφανής από εκείνη της Κυβέρνησης. Οι αστυνομικοί είχαν προφανή λόγο για να πιέσουν τον προσφεύγοντα για να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τα ναρκωτικά και να χρησιμοποιήσουν το πιστόλι για να τον απειλήσουν (χωρίς να τον σκοτώσουν) και να επιτύχουν έτσι τον σκοπό τους.

Υπάρχουν επίσης στοιχεία ενώπιον του Δικαστηρίου που δείχνουν ότι οι αστυνομικοί οδήγησαν τον προσφεύγοντα σε ένα μέρος παρακάμπτοντας την διαδρομή προς το αστυνομικό τμήμα και χωρίς να ειδοποιήσουν σχετικά τον ανώτερό τους ούτε να έχουν λάβει οδηγίες σχετικά με την παράκαμψη αυτή.

Η εκδοχή της Κυβέρνησης καταρρέει ακόμη περισσότερο, αν λάβουμε υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

(α) Δεν υπήρξε κατάλληλη εξέταση από ειδικό ιατροδικαστή που να επιτρέπει να καθοριστεί ποια από τις δύο εκδοχές αναφορικά με την αιτία των τραυμάτων του προσφεύγοντος ως αποτέλεσμα του πυροβολισμού ήταν πιο αποδεκτή από την άλλη.

(β) Η αστυνομία δεν διεξήγαγε επαρκή έρευνα σχετικά με αυτό το συμβάν (παράγραφοι 68-71 της απόφασης). Βεβαίως, το Δικαστήριο έκρινε ότι η ανεπάρκεια της έρευνας εμπειρίχε αφ'εαυτής παραβίαση του άρθρου 2 της Σύμβασης κατά το διαδικαστικό σκέλος του, αλλά αυτό δεν εμποδίζει το να ληφθεί το συγκεκριμένο γεγονός υπόψη για να στοιχειοθετήσει την ευθύνη των αστυνομικών αρχών ως προς την παραβίαση του ίδιου άρθρου κατά το ουσιαστικό σκέλος του. Αντιθέτως, υπάρχουν πολλοί λόγοι να εξεταστεί αν μία αιτίαση κατά των αστυνομικών, όπως η προκείμενη, είναι βάσιμη ή όχι, υπό το φως της μεταγενέστερης συμπεριφοράς της αστυνομίας.

(γ) Η Κυβέρνηση δεν ζήτησε την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης με στόχο να διαπιστωθεί αν υπήρχε πυρίτιδα στα χέρια του προσφεύγοντος, ζνώ αυτό θα έπρεπε να γίνει αμέσως ή λίγο μετά το ατύχημα.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, πιστεύω ότι η Κυβέρνηση δεν έδωσε ικανοποιητική και πειστική απάντηση ως προς το γεγονός ότι ο προσφεύγων πυροβολήθηκε ενώ τελούσε υπό κράτηση από την αστυνομία. Υπό το φως των προηγουμένων, εκτιμώ ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 2 κατά το ουσιαστικό σκέλος του.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 27 Ιουλίου 2007

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος